

NOTA BREU

Dues espècies de flora vascular retrobades a Catalunya: *Linaria oligantha* (Plantaginaceae) i *Verbena supina* (Verbenaceae)

Two plant species rediscovered in Catalonia: *Linaria oligantha* (Plantaginaceae) and *Verbena supina* (Verbenaceae)

Albert Tarragó¹¹ C/ del Bruc. 25001 Lleida. A/e: albert.tarrago@gmail.com

Rebut: 10.03.2025. Acceptat: 14.03.2025. Publicat: 10.04.2025

Linaria oligantha Lange subsp. *oligantha*

Lleida, Segrià: Gimènells i el Pla de la Font, Tossal de les Cabanes, 31TBG8019, 195 m, 31TBG8018, 185 m, en clarianes del siscallar sobre sòls argilosos, 4-V-2024, A. Tarragó (HBIL 20004) (Fig. 1).

Herba anual endèmica del sud-est de la península Ibèrica, que es distribueix des d'Almeria fins al País Valencià, arribant de forma puntual fins a la Vall de l'Ebre, on hi ha estat escassament citada. Aquesta planta havia estat herboritzada un sol cop a la Vall de l'Ebre l'any 1919 per Xiberta Raig a "Montagut, prop de Lleida" municipi d'Alcarràs (Segrià), però no retrobada en temps recents. L'any 2007 la zona de Montagut va ser prospectada intensament per mirar de trobar aquesta linària, amb resultats infructuosos (Sáez *et al.*, 2010). També jo la vaig prospectar entre els anys 2020 i 2024 sense

èxit. Els importants canvis experimentats al Pla de Montagut derivats de les activitats agroindustrials, han eliminat gairebé la totalitat de l'hàbitat potencial per a l'espècie, la qual cosa fa poc probable el seu retrobament.

Per altra banda, l'any 2012 aquesta espècie va ser recol·lectada al municipi de Saidí (Osca), a menys d'un km del límit administratiu de Catalunya. La població creixia en un altiplà romput d'un tossal amb siscallar, principalment amb *Artemisia herba-alba*, en zones obertes dominades per teròfits (Pedrol *et al.*, 2015). Recentment, l'any 2022, s'ha detectat una altra població aragonesa a Binaced (J.V. Ferrández, comm. pers.).

La nova població ha estat detectada al Tossal de les Cabanes, a la comarca del Segrià i dividida en dos nuclis. El primer creix en una zona oberta en una brolla domi-

Figura 1. Detall de la inflorescència de *L. oligantha* (esquerra) i aspecte general de la planta en el seu hàbitat (dreta).

Figura 2. Imatge de diversos exemplars amb comportament de camèfit reptant i aspecte general d'una de les plantes mesurades (0,8×1 m) al mes de gener.

nada per botja pudent (*Artemisia herba-alba*) sobre sòls argilosos de poca profunditat. En aquest punt vam comptabilitzar 9 peus, força separats entre ells, distribuïts en una superfície de 150 m². Quasi tots es trobaven molt poc desenvolupats, la majoria amb una sola tija florífera i tan sols una de les plantes tenia mides remarcables (25×20 cm) (fig. 1, esquerra).

El segon nucli es troba en un lateral del mateix tossal en una zona de poc pendent sobre sòl pedregós de grava i gresos amb argiles, a 270 m del primer nucli. En aquest segon nucli es van observar 22 peus que ocupaven una superfície de 15 m² i estaven molt més desenvolupats que els de l'altre nucli. Aquests creixien en les zones obertes del matollar obert de saladí (*Camphorosma monspeliaca*) i timoneda (*Thymus vulgaris* i *T. zygis*), i estaven acompanyats per *Malva trifida*, *Lithospermum apulum*, *Plantago albicans*, *Euphorbia helioscopia*, *Salvia verbenaca*, *Erucastum nasturtiifolium*, *Papaver hybridum*...

Les plantes del Tossal de Cabanes poden tenir fins a 11 flors en una sola inflorescència, però a la majoria n'hi tenen menys de 5 (fig. 1, dreta). Les corol·les de les flors són menors de 25 mm, per la qual cosa els individus serien atribuïbles a la subsp. *oligantha*. Tot i això, Sáez & Bernal (2009), que reconeixen dues subespècies basades en caràcters quantitius, admeten certs dubtes sobre la validesa taxonòmica d'aquesta separació. La subsp. *oligantha* semblaria lligada a la presència de guixos, que podrien trobar-se en la zona en petites proporcions.

En els dos nuclis de la linària del Tossal de Cabanes s'ha pogut constatar un fort hervivorisme per part de conills, els quals van arribar-se a menjar gairebé la totalitat de les inflorescències del primer nucli.

Verbena supina L.

Noguera, entre el barranc del Molí de Boix i l'Horta de Boix, 31TCG0142, 370 m, pradells principalment de teròfits sobre argiles en zones temporalment inundades, 1-I-2023, A. Tarragó (HBIL 16266) (Fig. 2).

Herba reptant anual o perenne, que colonitza sòls humits-temporalment. Es distribueix pel centre i el sud d'Europa, pel nord i l'est d'Àfrica, i per Àsia. A la península Ibèrica es distribueix pel N, NE i S (Pujadas, 2010). La presència de *V. supina* a Catalunya va ser reportada per primer cop per Vayreda l'any 1902 pels voltants de Barcelona (Sáez *et al.*, 2010). Més tard, va ser collida el juliol de 1933 per Font i Quer, en llacunes temporals de les rodalies de les Borges Blanques (Font Quer, 1935). Aquestes poblacions semblen que haurien estat destruïdes pels profunds canvis experimentats a la zona dels voltants de Barcelona (urbanisme) i de les Borges Blanques (agroindústria) durant el segle XX.

La població coneguda més propera es situa a l'altra riba del mateix embassament, ja en territori aragonès; concretament al municipi de Valldellou, i creix en un hàbitat de característiques similars al de la població del costat de Catalunya (Ferrández, 2016). Aquesta població va ser visitada durant el novembre del 2024, i llavors s'hi van observar plantes perennants de mida considerable. També havia estat citada en una localitat aragonesa propera del terme d'Estopanyà, a les vores de l'embassament de Canelles, d'on es guarda un plec (Fabregat *et al.*, 1995). La riba catalana del pantà de Canelles va ser revisada en prospeccions de camp realitzades durant l'estiu del 2024, amb resultats negatius.

La nova localitat es situa a la riba catalana del pantà de Santa Anna (Noguera) entre els municipis d'Ivars de Noguera i Os de Balaguer. Les plantes més septentrionals creixen per sobre de l'antic poble de Tragó de Noguera, mentre que les més meridionals van ser detectades per sota de l'antic nucli de Boix. L'espècie es distribueix de nord a sud al llarg de 7 km de la riba del pantà.

A la població de Santa Anna, les plantes presenten dos ecotipus, cadascun dels quals creix en un hàbitat determinat. Mentre que en les localitats del nord l'espècie s'ha observat creixent en zones molt pedregoses i de fort pendent, en les zones del sud apareix sobre llims i arenes de diferent composició. Majoritàriament creix sobre argiles, margues i llims amb un alt contingut de guix, un mineral que és força abun-

dant en les proximitats. També s'han pogut observar alguns individus reproductius creixent sobre arenes provinents de la meteorització de materials subvolcànics (ofites). Mentre que a les zones baixes que s'inunden habitualment *V. supina* es comporta com a teròfit escapós (que en ocasions no arriba a florir), en les zones que no s'inunden mai (o bé que ho fan durant un període curt de temps) ho fa com a camèfit reptant. Aquests darrers creixen de forma radial, sempre postrats, i arrelant en les divisions de cada nus. Per contra, els individus anuals observats presentaven branques ascendents o una sola tija principal vertical.

La població més estable es troba al Barranc del Molí de Boix, on es van comptabilitzar un total de 1.672 individus. D'aquests, 350 van ser considerats com a perennants (fig. 2, esquerra). Alguns dels exemplars arriben a assolir mides destacables. Els més grossos que s'han mesurat ocupen una superfície d'1×0,8 m (fig. 2, dreta).

La plana on creix la població estable de *V. supina* es pasturada per vaques en certs moments de l'any. Aquest fet sembla no afectar les plantes de forma negativa, que amb el seu desenvolupament postrat toleren el trepig dels animals.

Bibliografia

- Fabregat, C., Ferrández, J. V., Udias, S. L., Mateo, G., Molero, J., Sáez, L., Sesé, J. A. & Villar, L. 1995. Nuevas aportaciones a la flora de Aragón. *Lucas Mallada*, 7: 165-192.
- Ferrández, J. V. 2016. Aportaciones a la flora de la provincia de Huesca, I. *Flora Montiberica*, 64: 62-79.
- Font Quer, P. 1935. De flora occidentale adnotationes, XII. *Cavanillesia* VII: 71-83.
- Pedrol, J., Conesa, J.A. Juárez-Escario, A. Margalef, J., Pyke, S. & Sole-Senan, X.O. 2015. Plantes de ponent noves per a la flora de Catalunya. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural* 79: 3-6.
- Pujadas Salvà, A.J. & Plaza, L. 2010. *Verbena* L. P. 13-21. In: Morales, R., Quintanar, A., Cabezas, F., Pujadas, A.J. & Cirujano, S. (eds.). *Flora iberica* XII (Verbenaceae-Labiatae-Callitrichaceae). Real Jardín Botánico-CSIC, Madrid. 650 p.
- Sáez, L. & Bernal, M. 2009. *Linaria* Mill. P. 232-324. In: Benedí, C., Rico, E., Güemes, J., Herrero, A. (eds.). *Flora iberica* XIII (Plantaginaceae-Scrophulariaceae). Real Jardín Botánico-CSIC, Madrid. 677 p.
- Sáez, L., Aymerich, P. & Blanché, C. 2010. *Llibre vermell de les plantes vasculars endèmiques i amenaçades de Catalunya*. Argania Editio, Barcelona. 811 p.